

AFET SONRASI GEÇİCİ BARINMA BİRİMLERİNDE PSİKOSOSYAL KULLANICI GEREKSİNİMLERİ: YEREL VE KÜRESEL STANDARTLAR ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME ^{1, 2}

Arş. Gör. **Gökçe ONUR KARABULUT**
Konya Gıda ve Tarım Üniversitesi Mühendislik ve
Mimarlık Fakültesi İç Mimarlık Bölümü
Konya / Türkiye
gokce.onur@gidatarim.edu.tr
ORCID ID: 0000-0002-7478-7091

Prof. Dr. **Pelin YILDIZ**
Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi
İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü
Ankara / Türkiye
peliny@hacettepe.edu.tr
ORCID ID: 0000-0002-7201-8213

Öz: Barınma, insanların temel gereksinimlerinden biri olup, afet sonrasında yalnızca fiziksel değil, psikososyal ihtiyaçları da karşılamalıdır. Çalışmada, afet sonrası geçici barınma birimlerine ilişkin standartlarda psikososyal gereksinimlerin yeterince ele alınmaması temel problem olarak belirlenmiştir. Amaç, rehabilitasyon aşamasındaki geçici barınma birimlerinde psikososyal gereksinimleri belirleyip sınıflandırmak ve bu gereksinimlerin AFAD Yönergesi ile Sphere Rehberi'nde ne ölçüde yer aldığını analiz etmektir. Literatür taraması sonucunda psikososyal gereksinimler; bireysel, deneyimsel, toplumsal ve güvenlik olmak üzere dört başlıkta toplanmıştır. Çalışmada, nitel veri analizi sağlayan MAXQDA programı kullanılarak ilgili standartlar incelenmiş ve belirlenen psikososyal gereksinimlere göre kodlama sistemi oluşturularak frekans analizi yapılmıştır. Elde edilen bulgular, her iki standartta da güvenliğe öncelik verilmesine karşın bireysel ve deneyimsel gereksinimlerin sınırlı ele alındığını ortaya koymakta; bu nedenle geçici barınma politikalarında mahremiyet ve kullanıcı etkileşimini destekleyen esnek tasarım çözümlerine odaklanılması gerektiğini göstermektedir. Mevcut standartlarda psikososyal gereksinimlere yeterince yer verilmediğini ortaya koyan bu çalışma, geçici barınma standartlarının bu gereksinimleri kapsayacak şekilde geliştirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Anahtar Sözcükler: Afet Sonrası Barınma, Geçici Barınma Birimleri, Psikososyal Gereksinimler, AFAD, Sphere Rehberi.

PSYCHOSOCIAL USER REQUIREMENTS IN POST-DISASTER TEMPORARY SHELTER UNITS: AN EVALUATION OF LOCAL AND GLOBAL STANDARDS

Abstract: Shelter is a basic human need and should address not only physical but also psychosocial needs after disasters. In this study, the inadequate inclusion of psychosocial needs in the standards related to temporary shelter units after a disaster has been identified as the fundamental problem. The aim is to identify and classify psychosocial needs in temporary shelter units during the rehabilitation phase and analyze the extent to which these needs are addressed in the AFAD Guidelines and the Sphere Handbook. As a result of the literature review, psychosocial needs were grouped under four headings: individual, experiential, social, and security. In the study, the MAXQDA program, which provides qualitative data analysis, was utilized to examine the relevant standards. A coding system was then created based on the identified psychosocial needs, followed by a frequency analysis. The findings demonstrate that although both standards prioritize safety, individual and experiential needs are only marginally addressed; therefore, flexible design solutions that support privacy and user interaction should be focused on in temporary shelter policies. This study, which reveals the insufficient inclusion of psychosocial needs in current standards, emphasizes the need to improve temporary shelter standards to include these needs.

Keywords: Post-Disaster Shelter, Temporary Shelter Units, Psychosocial Needs, AFAD, Sphere Handbook.

¹ Makalede Araştırma ve Yayın Etiği'ne uyulmuştur.

² Bu çalışma, Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Anabilim Dalı'nda Prof. Dr. Pelin Yıldız danışmanlığında yürütülen doktora tezinden türetilmiştir.

EXTENDED ABSTRACT

Shelter is one of the fundamental human needs. Over the course of history, it has transformed from being solely a physical refuge into a multidimensional concept that also encompasses social, psychological, and cultural aspects. This concept, which protects individual privacy, evokes a sense of security and supports social interaction is included among the basic physiological and safety needs in Maslow's Hierarchy of Needs, and it is a prerequisite for the fulfillment of higher-level needs. Although shelter is recognized as a fundamental human right in various international declarations, including the UN Universal Declaration of Human Rights, global economic, social, and environmental challenges hinder the realization of this right. Natural disasters, one of the main causes of these problems, destroy housing areas, leading to physical spatial deficiencies and accompanying social and psychological problems.

The shelter problem that persists until people return to settled life after natural disasters can be brought under control with effective disaster management. In this process, shelter units are divided into three categories: emergency, temporary, and permanent. The duration of use of the temporary shelter units discussed in this study varies depending on the magnitude of the crisis, but it is a long process that continues until the reconstruction process is completed. Therefore, temporary shelter units must be designed not only to provide adequate physical conditions but also to respond effectively to user needs. Especially in the aftermath of disasters, psychological trauma and the disruption of social structures increase the significance of psychosocial needs. In this context, temporary shelter units should be approached holistically, addressing not only structural but also physical, psychological, and social needs.

There are various national and international standards that serve as guidelines for the design of temporary shelter units. In Turkey, the process is guided by AFAD standards, while globally it is shaped by the Sphere standards. However, the extent to which these documents address psychosocial needs a subject of important inquiry. The aim of this study is to identify and classify psychosocial user needs that influence the design of temporary shelter units following a disaster and to determine the extent to which these needs are incorporated into both local and global standards. To this end, the study focuses exclusively on standards concerning temporary shelter units during the rehabilitation phase.

In this study, frequency analysis was conducted using the text-based qualitative data analysis software MAXQDA and the findings were evaluated through comparative tables. As a result, it was demonstrated that the importance given to psychosocial needs in post-disaster temporary shelter units varied between local and global standards. It was observed that safety needs were prioritized in both standards. The Sphere Handbook places greater emphasis on cultural sustainability within the scope of social needs, while the AFAD Guidelines were found to prioritize social interaction specifically. Although experiential needs are given more attention in the Sphere Handbook, it was observed that these needs are not sufficiently addressed in either standard. With regard to individual needs, the AFAD Guidelines appear more limited compared to the Sphere Handbook; notably, the issue of privacy is addressed in greater detail in the Sphere Standards.

The findings indicate that, despite the importance of psychosocial needs current standards do not adequately cover this area. Therefore, it is recommended that spatial arrangements focusing on individual needs such as privacy and flexible design standards supporting user interaction be developed in temporary shelter policies. This would enable these units to be transformed into environments that support not only shelter but also psychosocial recovery.

1. Giriş

Barınma, insanların temel ihtiyaçlarından biri olup, tarihsel süreç içerisinde sadece fiziksel bir koruyak olmaktan çıkarak sosyal, psikolojik ve kültürel boyutları da kapsayan çok yönlü bir kavram haline gelmiştir. Bireylerin mahremiyetini ve kişisel alanlarını koruyarak güven duygusu yaratan bu kavram, aynı zamanda sosyal etkileşimi destekleyerek toplumsal bağların güçlenmesine zemin hazırlayan bir işlev de üstlenmektedir. Bu kapsamda barınma mekanları, yaşam kalitesi ve sosyal bütünleşme perspektifleriyle ele alınarak, salt bir fiziksel ihtiyaçtan öte kapsamlı bir yaşam mekânı olarak değerlendirilmelidir.

Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi teorisine göre barınma ihtiyacı, insanın temel fizyolojik ve güvenlik gereksinimleri arasında yer almakta ve bu ihtiyacın karşılanması bireyin diğer seviyelerdeki gereksinimlerini karşılayabilmesi için önkoşul oluşturmaktadır (Maslow, 1943). BM İnsan Hakları Evrensel Beyannameşi başta olmak üzere birçok yasal düzenleme, barınma ihtiyacını temel bir insan hakkı olarak tanımakta ve bireylerin ekonomik, sosyal ya da kültürel koşullarından bağımsız olarak bu temel ihtiyaca eşit şekilde erişimini garanti altına almayı hedeflemektedir (Altıntaş, 2019). Ancak küresel çapta yaşanan ekonomik, sosyal ve çevresel sorunlar, bu hakkın sağlanmasını zorlaştırmakta ve barınma politikalarının sınırlılığını daha belirgin hale getirmektedir. Barınma sorununun başlıca nedenlerinden biri ise doğal afetlerdir. Afetler, barınma alanlarını tahrip ederek mekân eksikliğine ve buna bağlı olarak da sosyal-psikolojik sorunlara yol açmaktadır.

Doğal afetlerin ardından yerleşik hayata dönüşe kadar süren barınma sorunu, etkili afet yönetimiyle kontrol altına alınabilmektedir. Afet yönetimi; afet öncesi, afet sırası ve afet sonrası süreçleri kapsayan aşamalarından oluşmakta olup, bu aşamalardan herhangi birindeki eksiklik, barınma sorunlarını daha karmaşık bir hale getirebilmektedir (Ercal ve Değerliyurt, 2009). Bu bağlamda afet sonrası barınma birimleri, kullanım süresine ve kullanım ömrüne göre; acil barınma, geçici barınma ve kalıcı barınma olarak üçe ayrılmaktadır (UNHCR, 2016, s. 6). Mekânsal gereksinimlerin belirlenmesine açısından önemli olan kullanım süresi, çalışma kapsamında ele alınacak geçici barınma birimleri için yaşanan krize göre değişiklik göstermekle birlikte yeniden inşa süreci tamamlanana kadar devam eden uzun bir süreçtir (FEMA ve CUSEC, 1998, s. 2). Afet sonrası travmalar ve toplumsal yapının sarsılması dikkate alındığında, geçici barınma birimlerinin yalnızca yapısal değil; fiziksel, psikolojik ve sosyal ihtiyaçları da karşılayacak şekilde tasarlanması gerekmektedir.

Geçici barınma birimlerinin tasarımına yönelik rehber niteliği taşıyan çeşitli ulusal ve uluslararası standartlar bulunmaktadır. Türkiye'de bu süreç, AFAD tarafından hazırlanan "Geçici Barınma Merkezlerinin Kurulması, Yönetimi ve İşletilmesi Hakkında Yönerge" doğrultusunda şekillenirken, uluslararası alanda "The Sphere Project" standartları sürece rehberlik etmektedir. Bununla birlikte, mevcut standartların, kullanıcıların bu süreçteki psikososyal ihtiyaçlarına yeterince odaklanıp odaklanmadığı ise sorgulanması gereken bir konudur.

Çalışmanın amacı; afet sonrası geçici barınma birimlerinde tasarımı etkileyen psikososyal kullanıcı gereksinimlerini belirlemek, sınıflandırmak ve hem yerel hem de küresel standartlarda psikososyal kullanıcı gereksinimlerine ne derece yer verildiğini tespit edip elde edilen verileri karşılaştırmalı olarak incelemektir. Bu amaç doğrultusunda; ilgili belgelerde sadece rehabilitasyon aşamasındaki geçici barınma birimlerine yönelik standartlar ele alınmış ve aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- Afet sonrası geçici barınma birimlerinde kullanıcıların psikososyal gereksinimleri nelerdir?
- AFAD Yönergesi ve Sphere Rehberi bu psikososyal gereksinimlere ne düzeyde yer vermektedir?
- Standartlarda yer alan psikososyal gereksinimlerle ilgili vurguların yoğunluğu (frekansı) belgeler arasında farklılık göstermekte midir?

Çalışma, betimsel analiz yaklaşımına dayanmaktadır. Metin tabanlı nitel veri analizi için MAXQDA programı kullanılarak frekans analizi yapılmış ve elde edilen sonuçlar tablolarla sunularak karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir. Analizler, geçici barınma birimlerinde psikososyal gereksinimlere verilen önemin yerel ve küresel standartlarda farklılık gösterdiğini, ancak her iki kılavuzda da güvenlik gereksinimlerinin öncelikli olduğunu ortaya koymuştur. Geçici barınma birimlerine ilişkin standartları psikososyal kullanıcı gereksinimleri bağlamında analiz eden bu çalışma, söz konusu gereksinimlerin afet sonrası süreçlerdeki kritik rolüne dikkat çekmekte ve mevcut standartlardaki eksiklikleri ortaya koyarak literatüre katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

2. Afet Sonrası Barınma Süreçleri ve Psikososyal Gereksinimler

Afetler, doğal veya insan kaynaklı olup bireyler üzerinde fiziksel, ekonomik, psikolojik ve sosyal açıdan olumsuz etkiler yaratmakta ve büyük yıkımlara neden olabilmektedir. Bu süreç, can kayıpları, yaralanmalar, hastalıklar, mülk ve çevre tahribatı ile ekonomik kayıplara yol açarken psikolojik dayanıklılığı da zayıflatmaktadır (UNDRR, 2009). Afet sonrası en sık karşılaşılan sorunlar arasında ulaşım, altyapı, kurtarma-tahliye hizmetleri, güvenlik, yardım dağıtımı ve barınma öne çıkmaktadır (Yılmaz, 2012). Özellikle konut sektörü afetlerden en ağır darbeyi almakta; yerleşim alanları, tarım arazileri ve ulaşım altyapısı gibi ekonomik sistemlerde ciddi sorunlara neden olmaktadır (Özge, 2019, s.22-23). Bu noktada, barınma ihtiyacının karşılanması yalnızca fiziksel korumayı değil, aynı zamanda psikolojik iyileşme ve toplumsal yaşama yeniden katılımı destekleyen kritik bir süreç olarak önem taşımaktadır.

UN-Habitat (2010) raporuna göre, afet sonrası geçici barınma birimleri yalnızca fiziksel güvenliği sağlamakla kalmamalı; olumsuz hava koşulları, çevresel tehditler ve saldırılara karşı da koruma sağlamalıdır. Ayrıca bu birimler, yiyecek, temiz su, hijyen ve sağlık hizmetleri gibi temel ihtiyaçları karşılayacak nitelikte olmalı ve psikolojik iyileşmeyi destekleyerek toplumsal düzenin sürdürülebilirliğine katkı sunmalıdır.

Birleşmiş Milletler Afet Yardım Koordinatörü (UNDRO, 1982) afet sonrası barınmayı, mağdurların acil, geçici ve kalıcı barınma ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik politika ve uygulamalar olarak tanımlamaktadır ve bu sürecin afet öncesi, acil yardım, iyileştirme(rehabilitasyon) ve yeniden yapım olmak üzere dört aşamadan oluştuğunu belirtmektedir. Barınma müdahalelerinin başarısı ise, afet öncesi dönemde yürütülen hazırlık ve risk yönetimi çalışmalarına bağlıdır. Nitekim Enginöz (2005) bu aşamayı, barınma sürecine ilişkin organizasyonların planlandığı ve temel ilke ile stratejilerin belirlendiği en kritik evre olarak tanımlamaktadır.

Afet sonrası barınma türleri farklı araştırmacılar tarafından çeşitli şekillerde sınıflandırılrsa da literatürde en yaygın kabul gören yaklaşım FEMA ve CUSEC (1998)'e aittir. Bu sınıflandırma, barınma birimlerini dört temel başlıkta ele almaktadır.

- Kendiliğinden Oluşan Barınaklar (ilk 72 saat): Bireylerin durumun stabilizasyonuna kadar geçici olarak barındıkları kamusal alanlar, basit sığınaklar ya da akraba/arkadaş evleri gibi çözümlerdir.
- Acil Barınak (ilk 60 gün): Yerinden edilen bireylere acil barınma ve temel hizmetlerin (örn: çadır, gıda) sağlandığı barınma biçimidir.
- Geçici Konut (ilk yıl ve sonrası): Kalıcı konutlar sağlanana kadar güvenli barınma, su, enerji ve ısınma gibi temel gereksinimlerin karşılandığı konteyner ya da prefabrik yapılardan oluşur.
- Kalıcı Konut: Afetzedelere uzun vadeli, sürdürülebilir yaşam alanları sunmayı amaçlayan nihai barınma çözümdür.

Afet sonrası barınma süreci temelde üç aşamadan oluşmaktadır. Acil yardım aşamasında basit sığınaklar kullanılırken, rehabilitasyon sürecinde daha dayanıklı ve yaşanabilir birimlere ihtiyaç duyulmaktadır. Yeniden

Yapım aşaması ise, hasarlı veya yıkılmış konutların yerine kalıcı konutların inşa edilerek hak sahiplerine tahsis edilmesini kapsamaktadır (Efe, 2023). Süreçlere ilişkin şematik anlatımlar Görsel 1’de sunulmuştur.

	ACİL DURUM / İLK YARDIM AŞAMASI	REHABİLİTASYON AŞAMASI	YENİDEN YAPIM AŞAMASI	
GENEL ÖZELLİKLER	KENDİLİĞİNDEN OLUŞAN BARINAKLAR 'SPONTANEOUS SHELTER' Afetten sonra durum dengelenene kadar güvenli bir sığınak sağlamak amacıyla kullanılır. Barınma ile ilgili yardımlar gelene kadar kullanılır.	ACİL DURUM BARINAKLARI 'EMERGENCY SHELTER' Afetzedelerin barınma sorununu en hızlı şekilde çözmeyi amaçlar. İç mekân koşulları uzun süreli barınmaya uygun değildir. Yemek, tuvalet gibi temel ihtiyaçlar ortak alanlar sayesinde sağlanır. Geçici barınma üniteleri ve alt yapı çalışmaları tamamlanana kadar kullanılır.	GEÇİCİ BARINMA BİRİMLERİ 'TEMPORARY SHELTER/HOUSING' Kullanıcı gereksinimlerinin ön plândadır. İyileşme sürecine katkı sağlar, uzun süreli kullanıma uygundur. İç mekân koşulları acil durum barınaklara göre daha iyidir. Mutfak, tuvalet gibi birimler genelde barınma birimi içindedir. Temiz-pis su, elektrik gibi altyapılar mevcuttur. Kalıcı konutların inşası tamamlanana kadar kullanılır.	KALICI KONUTLAR 'PERMANENT HOUSING' Hasarlı ya da yıkılmış konutları olan afetzedeler temin edilen yeni konutlardır. Normal sürece döndüğünü ifade eder. Afetzedelerin her türlü gereksinimlerini karşılar. Genellikle betonarme olarak inşa edilir. İlerleyen süreçte sürekli olarak kullanılır.
KULLANILAN TÜRLER	 <ul style="list-style-type: none"> ■ Kamu Barınağı ■ Arkadaş / Akraba Evi ■ Plastik Bir Örtü Altı 	 <ul style="list-style-type: none"> ■ Çadırılar ■ Pnömatik Sistemler 	 <ul style="list-style-type: none"> ■ Konteynerler ■ Prefabrik Konutlar 	 <ul style="list-style-type: none"> ■ Betonarme Yapılar
KULLANIM SÜRESİ	İLK 72 SAAT	İLK 60 GÜN	KALICI KONUTA GEÇENE KADAR	SÜREKLİ

Görsel 1. Yazarlar Tarafından Oluşturulmuştur, 2025, Afet Sonrası Barınma Süreçleri ve Kullanılan Barınma Birimleri. FEMA, & CUSEC. (1998). *A housing recovery strategy for a New Madrid earthquake: Draft report of the housing recovery working group*, Kişisel Arşiv.

Görsel 2’de ise 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş depremleri sonrasında ortaya çıkan uygulama örnekleri verilerek bu şematik kurgunun somutlaştırılmış hali gösterilmiştir.

Görsel 2. (Solda) Yazarlar Tarafından Oluşturulmuştur, 2025, Hatay Defne Çadırkent. *Anadolu Ajansı*. URL1 (Ortada) Yazarlar Tarafından Oluşturulmuştur, 2025, Hatay ‘Konya Konteyner Kent’. *Anadolu Ajansı*. URL2 (Sağda) Yazarlar Tarafından Oluşturulmuştur, 2025, Hatay Deprem Konutları. *TRT Haber*. URL3

Bu çalışma, yalnızca rehabilitasyon aşamasındaki barınma birimlerine yönelik bir inceleme sunmaktadır. FEMA ve CUSEC (1998) bu birimleri “geçici konut” olarak tanımlasa da Türkiye’de yaygın olarak “geçici barınma birimi” kavramı kullanılmaktadır. Bu nedenle değerlendirmeler bu kavram üzerinden yapılacaktır.

2.1. Rehabilitasyon Aşamasında Barınma: Geçici Barınma

Afet sonrası acil barınakların kaldırılmasının ardından, kalıcı konutların inşasına kadar geçen süreç literatürde ‘rehabilitasyon aşaması’ olarak tanımlanmaktadır (UNDRO, 1982). Rehabilitasyon aşaması, afet mağdurlarının geçici barınma ihtiyaçlarının karşılanması ve afet sonrası yaşamın yeniden yapılandırılması açısından kritik bir dönemdir. Bu süreçte, bireylerin temel gereksinimlerinin karşılanması, güvenli bir yaşam alanı sağlanması ve toplumsal uyumun desteklenmesi hedeflenmektedir. Genellikle konteyner veya prefabrik yapılardan oluşan

geçici barınma birimleri, afetzedelerin günlük yaşama uyumunu kolaylaştırarak “normallik” duygusunun yeniden inşasına katkıda bulunmalı ve bireysel iyileşmenin yanı sıra toplumsal toparlanmayı da desteklemelidir (Kronenburg, 2011; Biswas, 2019).

Rehabilitasyon aşamasında kullanılan geçici barınma birimlerinin süresi; afetin büyüklüğü, yıkımın boyutu ve kalıcı konutların inşa süresine bağlı olarak değişmektedir (Biswas, 2019). Bu belirsizlikler, kapasite yetersizliği, kaynak tükenmesi, çevresel tahribat, maliyet artışı ve düzensiz yerleşim gibi sorunlara yol açabilmektedir. Ancak geçici barınma birimlerinin doğru planlanması bu olumsuzlukların etkisini önemli ölçüde azaltabilmektedir. Bu kapsamda öne çıkan tasarım kriterleri, Efe (2023) tarafından yapılan literatür taramasında meta-analiz yoluyla belirlenmiş olup Görsel 3’te sunulmuştur.

Literatür taraması ve meta-analiz yöntemiyle belirlenen; sıklıkla vurgulanan tasarım parametreleri

GEÇİCİ BARINMA BİRİMLERİNDE TASARIM PARAMETRELERİ	Modülerlik	Dayanıklılık	Hafiflik	Esneklik
	Montaj-Demontaj Kolaylığı	Nakliye Kolaylığı	Depolanabilirlik	Sürdürülebilirlik
	Düşük Maliyet	Yeterli Boyut	Yerel Malzeme Kullanımı	Yeniden Kullanım
	Geri Dönüşümlü Malzeme Kullanımı	Mahremiyet	İklimsel Konfor	Güvenlik

Görsel 3. Yazarlar Tarafından Oluşturulmuştur, 2025, Geçici Barınma Birimlerinde Tasarım Parametreleri.

Efe, B. (2023). *Afet sonrası geçici barınma mekanlarını oluşturan tasarım parametrelerinin belirlenmesi* (Yüksek lisans tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi), Kişisel Arşiv.

2.2. Afet Sonrası Geçici Barınma Birimlerinde Psikososyal Gereksinimler

Johnson (2010), rehabilitasyon sürecindeki barınma birimlerinin yalnızca fiziksel bir barınak değil, “ev” niteliğinde yaşanabilir mekânlar olması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu yaklaşım, konut ve ev kavramları arasındaki farkı ortaya koyan diğer araştırmalarla örtüşmektedir. Örneğin Seagert (1985), konutun yalnızca fiziksel bir barınak sunduğunu, ancak bireye gerçek bir ‘ev’ deneyimi yaşatmadığını belirtmektedir. Ona göre, bir mekânın ‘ev’ olarak nitelendirilebilmesi için bireyin kendini oraya ait hissetmesi, mekanla duygusal bağ kurması ve orada anlam bulması gerekmektedir. Bu çerçevede konut, fiziksel bir yapı; ev ise bireysel ve duygusal bir deneyimin mekânsal karşılığıdır. Benzer şekilde, Heidegger (1971), barınmanın sadece fiziksel bir mekânda yaşamak değil, kişinin yaşam tarzı ve kimliğiyle bütünleşen bir varoluş biçimi olduğunu ifade eder. Bu bakış açısına göre barınma, ‘nerede’ yaşadığımızdan çok, ‘nasıl’ yaşadığımız ve ‘kim’ olduğumuzla ilişkilidir (Akdemir Ersoy, 2002, s. 28-30). Bu yaklaşımlar, barınmanın yalnızca fiziksel değil, psikolojik ve sosyal ihtiyaçları da karşılayarak bireyde aidiyet ve güven duygusu oluşturan bir ‘ev’ niteliği taşıması gerektiğini vurgulamaktadır.

Doğal afetlerin ardından toplumda geleneksel değerlerin zayıflaması, sosyal dayanışmanın azalması, aile bağlarının kopması ve bireylerin ruhsal sağlığının olumsuz yönde etkilenmesi gibi psikolojik sorunlar baş göstermektedir (UNICEF, 2019). Korku, yakınlarını kaybetme şoku, belirsizlik ve gelecek kaygısı gibi duygular, bireylerin normal hayata uyum sağlamasını zorlaştırmaktadır. Bu zorlu süreçte, bireylerin psikolojik iyileşmelerini destekleyecek nitelikte bir çevrenin oluşturulması gerekmektedir. Güven duygusunu pekiştirip, sosyal etkileşimi teşvik eden; mahremiyet, bireysellik ve aidiyet duygularını gözeterek şekilde tasarlanan geçici barınma birimleri, travma sonrası toparlanmayı önemli ölçüde desteklemektedir.

Barınma birimleri başta olmak üzere mekân tasarımında dikkate alınması gereken çeşitli fiziksel ve kullanıcı odaklı gereksinimler bulunmaktadır. Bu gereksinimler, farklı araştırmacılar tarafından sınıflandırılarak mekânın yaşanabilirliğini destekleyen sistematik çerçeveler sunmuştur. Maslow'un 1943'te geliştirdiği İhtiyaçlar Hiyerarşisi, bu alanda temel teorilerden biri olup, Frager ve Fadiman tarafından piramit şeklinde tasvir edilmiştir (Görsel 4)(Maslow, 1943; Frager ve Fadiman,1997). Maslow'un teorisine göre ihtiyaçlar hiyerarşisi; fizyolojik, güvenlik, sosyal, saygınlık ve kendini gerçekleştirme olmak üzere beş aşamadan oluşmaktadır ve bir üst basamaktaki ihtiyaçların karşılanması için önce alt basamaklardaki ihtiyaçların karşılanmış olması gerekmektedir. Basamak sistemi; insanın doğumu ile ortaya çıkan fizyolojik ihtiyaçlar ile başlamaktadır ve ilk iki basamak temel ihtiyaçları ifade ederken sonraki basamaklar psikolojik ve sosyal ihtiyaçları ifade etmektedir (Şengöz, 2022, s.165).

Görsel 4. Yazarlar Tarafından Oluşturulmuştur, 2025, Maslow İhtiyaçlar Hiyerarşisi Piramit Tasviri.
Maslow, A. (1943). *A theory of human motivation*. Psychological Review, Kişisel Arşiv.

İnsan ihtiyaçları, mekân tasarımını yönlendiren temel unsurlardandır; zira mekânlar büyük ölçüde insan odaklıdır. Bu bağlamda, kullanıcı gereksinimleri tasarım sürecinde öncelikli bir parametre olarak ele alınmalıdır. Aksi takdirde, bu gereksinimlerin göz ardı edilmesi mekânların işlevsizleşmesine ve kullanıcıların mekânı terk etmesine yol açmaktadır (Alsibaai ve Özcan, 2022, s. 142). Ancak Vischer'e (2008) göre, yapı çevre kullanıcı ihtiyaçlarını belirlemek; kullanıcı çeşitliliği, erişilebilirlik ve zamanla değişen talepler gibi etkenler nedeniyle karmaşık bir süreçtir.

Vischer'in belirlediği faktörlere ek olarak, mekânın türü de kullanıcı gereksinimlerinin belirlenmesinde etkilidir. Bu doğrultuda, Bayazit (1982) kullanıcı gereksinimlerini teknik, çevresel ve beşerî olmak üzere üç başlıkta ele alırken; Preiser (1973) kamusal mekânlardaki gereksinimleri sağlık ve güvenlik, işlevsellik ve verimlilik, psikolojik konfor ve memnuniyet düzeyleri olarak sınıflandırmaktadır. Lawrence (1987) ise "Konut, Barınma ve Evler" adlı eserinde kullanıcı gereksinimlerini hiyerarşik bir yapıda sınıflandırmıştır:

- Fizyolojik ihtiyaçlar ve güvenlik ihtiyaçları (birinci derece)
- Ait olma- sevgi, saygınlık ihtiyaçları (ikinci derece)
- Kendini gerçekleştirme, bilişsel kapasiteler ve estetik ihtiyaçlar (üçüncü derece)

Literatürde kullanıcı gereksinimleri kapsamında kullanılan en yaygın sınıflandırma; fiziksel kullanıcı gereksinimleri ve psikososyal kullanıcı gereksinimleri olmak üzere iki ana başlık altında toplanmaktadır. Blachere (1966), Leroux

(1963), Arcan ve Evcı (1987)'ye ait çalışmalar doğrultusunda kullanıcı gereksinimlerinin sınıflandırılmasına ilişkin çerçeve Görsel 5'te sunulmuştur.

FİZİKSEL KULLANICI GEREKSİNİMLERİ	MEKANSAL GEREKSİNİMLER	Mekân, insanın statik ve dinamik antropometrik boyutlarına, gerçekleştirdiği eylemleri yapma biçimlerine uygun olmalıdır.
	İSİSAL GEREKSİNİMLER	Mekân, uygun sıcaklık, nem, radyasyon ve hava hareketlerine sahip olmalıdır.
	İŞİTSEL GEREKSİNİMLER	Mekânda ses, uygun şiddette olmalı, sesin yansıma ve dağılım özellikleri düşünülmelidir.
	GÖRSEL GEREKSİNİMLER	Mekânda uygun ışık şiddeti ve aydınlık düzeyleri sağlanmalıdır.
	SAĞLIK GEREKSİNİMLERİ	Mekâna temiz su sağlanmalı, atıklar uygun şekilde bertaraf edilmeli ve mikrop ile zararlılara karşı korunmalıdır.
	EMNİYET GEREKSİNİMLERİ	Mekân, yapısal olarak sağlam olmalı ve yangın, doğal afetler, hırsızlık ile kazalara karşı korunmalıdır.
PSİKOSOSYAL KULLANICI GEREKSİNİMLERİ	MAHREMİYET GEREKSİNİMLERİ	Mekân işitsel, görsel ve toplumsal gizliliğe uygun olmalıdır.
	DAVRANIŞSAL GEREKSİNİMLER	Mekân, kişilerin eylemlerine ve görsel ilişkilere bağlı olarak belirli mesafelere sahip olmalıdır. Bireysel sınır 45 cm, bireyler arası 45-120 cm, toplum içi 120-360 cm, kamusal uzaklık ise 360 cm'den büyüktür.
	ESTETİK GEREKSİNİMLER	Mekân, uygun biçim, renk ve dokusal özelliklere sahip olmalıdır.
	TOPLUMSAL GEREKSİNİMLER	Mekân, toplumsal ilişkiler ve toplumsal yapı-kuruluş gerekliliklerine bağlı olarak, sağlaması gereken toplumsal koşullara sahip olmalıdır.

Görsel 5. Yazarlar Tarafından Oluşturulmuştur, 2025, Kullanıcı Gereksinimlerinin Literatürdeki Sınıflandırılması.
Arcan, E., Evcı, F. (1987). *Mimari tasarıma yaklaşım 1: Bina bilgisi çalışmaları*. Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Yayınları, Kişisel Arşiv.

Literatürdeki sınıflandırmaya göre fiziksel gereksinimler birincil gereksinimler olarak kabul edilirken, psikososyal gereksinimler ikincil gereksinimler arasında yer almaktadır. Ancak bu gereksinimlerin yeterince karşılanmaması, bireylerde stres ve gerginlik gibi durumlara neden olmaktadır (Alsibaa ve Özcan, 2022, s.144). İnsanların psikolojik gereksinimleri, çeşitli sınıflamalar altında birçok farklı maddeyi kapsayan geniş bir yelpazeye sahiptir. Lang (1987), psikososyal gereksinimlerin karşılanabilmesi için kullanıcıların tasarım sürecine katılımını, keşfetme ve öğrenmeyi destekleyen unsurların entegrasyonunu ve estetik açıdan tatmin edici çevrelerin oluşturulmasını önermektedir. Arcan ve Evcı (1987), bu gereksinimleri mahremiyet, davranışsal, estetik ve toplumsal olmak üzere dört başlıkta sınıflandırarak kişisel alan, sosyal etkileşim ve aidiyet gibi unsurlara vurgu yapmıştır (Görsel 5). Aydın ve Düzgün Bekdaş (2024) ise esnek konut mekânları üzerine yaptıkları çalışmada, psikososyal gereksinimleri hacim-mekân ilişkisi bağlamında değerlendirmiş; davranışsal, estetik ve toplumsal gereksinimlerin yanı sıra kültürel faktörleri de bu sınıflandırmaya dahil etmiştir.

Literatürde, mekân tasarımında kullanıcı gereksinimlerinin farklı sınıflandırmalarla ele alındığı ve her çalışmanın kendi bağlamına özgü bir yaklaşım geliştirdiği görülmektedir. Başlık ve yöntemler farklılık gösterse de tüm sınıflandırmalar kullanıcı ihtiyaçlarına bütüncül biçimde hizmet etmeyi amaçlamaktadır. Bu doğrultuda, araştırma odaklı ve esnek sınıflandırmalar literatür açısından işlevsel bir yaklaşım sunmaktadır.

Bu çalışmada, literatürdeki mevcut sınıflandırmalar incelenerek, çalışmanın amacı ve bağlamına uygun özgün bir çerçeve geliştirilmiştir. Sınıflandırmalar; “konut ve mekân tasarımında kullanıcı gereksinimleri”, “konutlarda psikososyal gereksinimler” ve “mekân tasarımında psikososyal gereksinimler” başlıkları altında ele alınmıştır.

Yapılan bu inceleme, çalışmanın kuramsal altyapısını oluşturacak temel referansların belirlenmesine katkı sağlamıştır. Barınma kavramının değişken yapısı göz önüne alındığında, tasarım gereksinimlerinin de zamana, bağlama ve kullanıcıya göre farklılaşabileceği öngörülmektedir. Özellikle geçici barınma birimlerinde bağlama özgü çerçeve geliştirilmesi, çalışmanın özgünlüğünü ve alana katkısını artırmaktadır. Bu kapsamda geliştirilen çerçeve Görsel 6'da sunulmuştur.

KULLANICI GEREKSİNİMLERİ PSİKO-SOSYAL KULLANICI GEREKSİNİMLERİ	BİREYSEL GEREKSİNİMLER	Mahremiyet, Kişisel Mekan, Egemenlik Alanı Bireyin kendine ait bir alanı ve bireysel sınırlarını kontrol ederek güvende, rahat ve özgür hissetme gereksinimleridir.
	DENEYİMSEL GEREKSİNİMLER	Mekânların Kişiselleştirilmesi, Aidiyet, Yere Bağlılık Kullanıcıların, mekânı kişisel birikimleriyle tanınması sonucu ortaya çıkan, kendini mekâna ait hissetme, mekânla duygusal bağ kurma ve mekânı kendine göre düzenleme gereksinimleridir.
	TOPLUMSAL GEREKSİNİMLER	Sosyal Etkileşim, Kültürel Sürdürülebilirlik İnsanların yaşadıkları topluma uyum sağlaması, sosyal etkileşim içinde olması ve kültürel alışkanlıklarını sürdürmesi ile ilgili gereksinimlerdir.
	GÜVENLİK GEREKSİNİMLERİ	Psikolojik Güvenlik (Koruma ve Tedbir - Denetim ve Düzenleme) Kişinin kendi güvende hissetmesi, huzurlu bir ortamda olması ve kendi hayatı üzerinde kontrolü sağlayabilmesi ile ilgili gereksinimleridir.

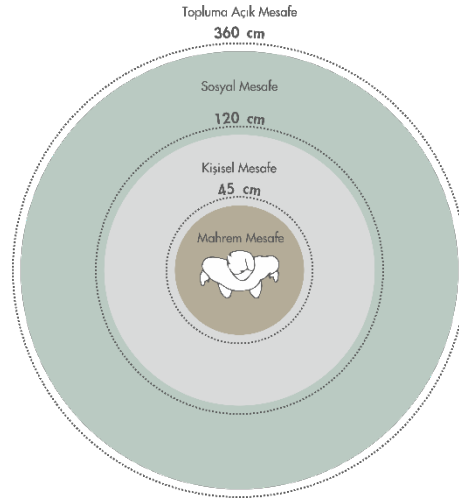
Görsel 6. Yazarlar Tarafından Oluşturulmuştur, 2025, Geçici Barınma Birimlerinde Psikososyal Gereksinimlerin Sınıflandırılması, Kişisel Arşiv.

Oluşturulan çerçevede estetik gereksinimlerin, psikososyal gereksinimler başlığı altında değerlendirilmediği görülmektedir. Estetik gereksinimler, bireylerin kişisel beğenilerine ve duysal algılarına dayalı olarak şekillenirken; psikososyal gereksinimler, bireyin çevresiyle ve toplumsal yapı içerisindeki konumuyla ilişkilidir. Chatterjee ve Vartanian (2014), bu konuyu nörobilimsel açıdan değerlendirerek estetik algının beyin duysal bölgeleriyle ilişkili olduğunu ve ödül sistemini harekete geçirdiğini; buna karşın psikososyal gereksinimlerin, sosyal bilişle ilişkili beyin bölgeleriyle bağlantılı olduğunu belirtmiştir. Bu farklılık, estetiğin psikolojiyi destekleyebileceğini ancak psikososyal deneyimden ayrı bir mekanizma olduğunu göstermektedir.

Aynı çerçevede, güvenlik gereksinimleri ve deneyimsel gereksinimler, literatürdeki geleneksel sınıflamadan farklı olarak psikososyal gereksinimler başlığı altında değerlendirilmiştir. Ayrıca, birbirine yakın içerikteki bazı gereksinimler ise daha kapsayıcı üst başlıklar altında gruplanarak sınıflandırmaya dâhil edilmiştir.

Bireysel gereksinimler: Mahremiyet, kişisel alan ve egemenlik alanı bireylerin kişisel sınırlarını kontrol etme yetisiyle güvende, rahat ve özgür hissetmelerini sağlayan unsurlar olup, esasen bireyin kendine ait bir alanı olmasıyla doğrudan ilişkilidir. Ortak bir amaca hizmet eden bu unsurlar 'bireysel gereksinimler' başlığı altında toplanmıştır.

Gündelik hayatta aşına olduğumuz mahremiyet, bireylerin toplumsal görüş alanından uzak kalarak kişisel sınırlarını koruma amacı gütmektedir (Balcı Yaşar, 2021, s. 48). Kişilerin işitsel, görsel, kişisel ve toplumsal gizlilik ihtiyaçlarını karşılayan koşullar mahremiyet olarak tanımlanabilir. Mahremiyetle ilişkili kişisel mekân ise, fiziksel olarak görünmeyen ancak ihlali durumunda rahatsızlık yaratan sınırlar olarak tanımlanmaktadır. Hall (1990), kişisel alanın sınırlarını en özel alandan kamusal alana uzanan dört mesafe kategorisiyle tanımlamaktadır: Mahrem Mesafe (yaklaşık 45 cm), Kişisel Mesafe (yaklaşık 120 cm), Sosyal Mesafe (120–360 cm) ve Topluma Açık Mesafe (360 cm ve üzeri) (Görsel 7).

Görsel 7. Yazarlar Tarafından Oluşturulmuştur, 2025, Kişisel Mekân Sınırları.
Hall, E. T. (1990). *The hidden dimension*. Anchor Books, Kişisel Arşiv.

Egemenlik alanı bireylerin kendini güvende hissettiği, mahremiyetini koruduğu ve sınırları belirli mekânlar olarak tanımlanabilir. Bu alanlar genellikle kişiselleştirme ve işaretleme yoluyla aidiyet ilanını içerir (Lang, 1987; Güleç Solak, 2017, s 24.). Kişisel alan ile egemenlik alanı arasındaki temel fark; kişisel alanın bireyin etrafında hareket eden, insan merkezli bir yapı olması, egemenlik alanının ise çoğunlukla sabit ve mekân merkezli, özellikle de konut odaklı olmasıdır (Çakın, 1988; Kahraman, 2014, s 77.).

Bireysel gereksinimler, geçici barınma birimlerinin tasarımında temel belirleyici unsurlardandır. Hacimsel sınırlılıklar mahremiyetin sağlanmasını güçleştirse de birimlerin tek aileye tahsis edilmesi, kapasitenin kişi sayısına göre belirlenmesi, iç mekânda bölücülerin kullanılması ve açıklıkların mahremiyet odaklı yerleştirilmesi bu sorunu azaltabilir. Ayrıca, birimler arası mesafeler, yol genişlikleri ve yerleşim düzeni kişisel alanın korunması açısından önemlidir. Fiziksel sınırların belirginleştirilmesi ise bireylerin alanlarını sahiplenmesini ve egemenlik kurmasını kolaylaştırmaktadır. Dolayısıyla, tasarımda bireysel mahremiyet ve alan ihtiyaçlarını karşılayan mekânsal düzenlemelere dikkat edilmesi gerekmektedir.

Deneyimsel gereksinimler: Kullanıcıların mekânı öznel deneyimleri ve kişisel birikimleri aracılığıyla anlamlandırması, deneyimsel gereksinimler olarak sınıflandırılan bir dizi ihtiyacı ortaya çıkarmaktadır. Bu bağlamda, Aidiyet duygusu, mekânla duygusal bağ kurma ve kişiselleştirme gibi unsurlar bu kapsamda değerlendirilmektedir.

Literatürde 'kendileme' olarak da tanımlanan kişiselleştirme kavramı, kullanıcıların mekânı kendilerine özgü düzenlemelerle dönüştürme sürecini ifade etmektedir (Kahraman, 2014, s. 77). Aidiyet ve yere bağlılık kavramları ise, mekânın kişiselleştirilmesiyle güçlenen ve bireylerin mekânla duygusal bağ kurmasını sağlayan önemli unsurlardır. Low ve Altman (1992), aidiyet duygusunun bireylerin memnuniyet düzeylerinin artmasında önemli bir rol oynadığını belirtmektedir. Zira aidiyet; mekâna atfedilen olumlu değerler, hissedilen duygular ve geliştirilen yargılar aracılığıyla bireylerin mekâna olan bağlılığını güçlendirmektedir.

Söz konusu kavramlar, geçici barınma birimi kullanıcılarının iyileşme süreçlerinde etkin bir rol üstlenmekte ve tasarım ilkelerini şekillendirmektedir. Geçici barınma birimlerinde, mekânın kişiselleştirilmesine imkân tanıyan yaklaşımlar, pozitif duyguları ve aidiyet hissini desteklemektedir. Bu doğrultuda, bireysel uyarlamaya açık esnek

tasarımların ve kişisel dokunuşlara olanak tanıyan detayların, psikolojik iyileşmeyi olumlu yönde etkilemesi beklenmektedir.

Toplumsal gereksinimler: Arcan ve Evcî'nin (1987) sınıflandırmasında yer alan toplumsal gereksinimler başlığı bu çalışmada muhafaza edilmiş olup, bireylerin yaşadıkları topluma entegrasyon süreçlerinde belirleyici olan sosyal etkileşim ve kültürel sürdürülebilirlik unsurları bütüncül bir yaklaşımla ele alınmıştır.

Sosyal etkileşim, bireylerin psikolojik ve duygusal ihtiyaçlarını karşılayarak toplumdaki varlıklarını anlamlı kılmalarını sağlayan bir kavramdır. Nitelikli sosyal etkileşim, kişilerin yaşam kalitesini doğrudan etkilemektedir. Araştırmalar, güçlü sosyal etkileşimleri olan bireylerin daha yüksek yaşam doyumu ve psikolojik iyilik haline sahip olduğunu göstermektedir (Holt-Lunstad, 2018). Kültürel sürdürülebilirlik ise toplumsal dinamikleri ve yerel değerleri esas alarak, yerleşim alanı tasarımında sosyo-kültürel ihtiyaçların korunmasını ve bu ihtiyaçların tasarıma etkili bir şekilde entegrasyonunu sağlayan bir kavramdır (Balçı Yaşar, 2021, s. 50).

Bu bağlamda, geçici barınma birimlerinin tasarımında sosyal etkileşimi destekleyen alanların oluşturulması, afetin psikolojik etkilerini hafifletmek için etkili bir yöntemdir. Bu tür sosyal alanlar bireyler arasındaki birlikteliği güçlendirmekte, güven duygusunu arttırmakta ve toplumsal dayanışmayı destekleyerek ruhsal iyileşmeye katkı sağlamaktadır. Rapoport (1969) konut biçimlenişinin fiziksel çevrenin yanı sıra sosyo-kültürel faktörlerin etkisiyle de şekillendiğini savunmaktadır. Bu savunma, geçici barınma birimlerinde bölgenin kültürel özelliklerinin dikkate alınması gerektiğini göstermekte; birimlerin boyutu, yerleşimi ve ihtiyaçların belirlenmesi gibi tasarım kararlarının kültürel bağlamla doğrudan ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır.

Güvenlik gereksinimleri: Lang (1987), güvenlik gereksinimlerini fiziksel ve psikolojik olarak ikiye ayırmakta; psikolojik güvenliği, bireyin yaşamı üzerinde kontrol hissiyle ilişkilendirmektedir. Ona göre psikolojik güvenlik, fiziksel güvenlik ile bağlantılı olup bireyin kendini duygusal ve zihinsel açıdan güvende hissetmesi ile ilişkilidir. Psikolojik güvenliğin bireyin iyi oluş sürecine sağladığı katkılar göz önünde bulundurularak, güvenlik unsuru psikososyal bir gereksinim olarak değerlendirilmiştir.

Psikolojik güvenlik, bireylerin güvenli bir ortam hissine yönelik algısal bir süreç olarak tanımlanmaktadır. Barınma birimlerinin sağlamlığı ve risklere karşı yeterli teknik donanımına sahip olması fiziksel güvenlik kapsamında değerlendirilmektedir. Ancak bu unsurlar, bireylerde güvenli bir ortam algısını güçlendirerek psikolojik güvenlik ihtiyacını da desteklemektedir. Ayrıca, geçici barınma merkezlerinin düzenli bakımı, önleyici tedbirlerin alınması ve denetim süreçlerinin aksamaması, afetzedelerde 'güvenli bölge' algısının oluşmasına katkı sağlamaktadır (McIlwain vd., 2006).

3. Afet Sonrası Geçici Barınma Birimlerinde Psikososyal Gereksinimlerin Karşılanabilirliği: Yerel ve Küresel Standartların Değerlendirilmesi

Afet sonrası barınma sürecinin etkin bir şekilde yönetilebilmesi için, kapsamlı bir koordinasyon mekanizması kurulması gerekmektedir. Bu süreç, ulusal ve uluslararası kuruluşların iş birliğiyle çok paydaşlı bir yapı içinde yürütülmektedir. Türkiye'de barınma hizmetlerinin sorumluluğu büyük ölçüde AFAD'a aittir. AFAD tarafından geliştirilen Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP) kapsamında, Afet Barınma Grubu acil ve geçici barınma hizmetlerinin koordinasyonunu üstlenmekte ve çeşitli paydaşlardan destek almaktadır (AFAD, 2014). Küresel düzeyde ise barınma çözümleri ve yerleşim planlamasına ilişkin standartlar Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR) tarafından belirlenmektedir.

Geçici barınma alanlarının planlama süreçlerinde afet durumlarında sunulan insani yardımın niteliğini yükseltmek amacıyla tanımlanmış çeşitli standartlar mevcuttur. Bu bağlamda araştırmanın evreni, afet sonrası

barınma süreçlerine ilişkin ulusal ve uluslararası düzeyde yayımlanmış belgeler olarak belirlenmiştir. Araştırmanın örneklemini ise seçilen iki temel belge oluşturmaktadır. Bunlardan ilki, Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) tarafından yayımlanan ‘Geçici Barınma Merkezlerinin Kurulması, Yönetilmesi ve İşletilmesi Hakkında Yönerge’; diğeri ise uluslararası ölçekte geçerliliği bulunan ‘Sphere Rehberi: İnsani Sözleşme ve İnsani Asgari Standartlar’ el kitabının ‘Shelter and Settlement Standard’ bölümüdür. Bu iki belge, afet sonrası geçici barınma birimlerinde tasarlanmasına ve kurulmasına yönelik çerçeve sunmaları, aktif olarak ilgili kurumlar tarafından dikkate alınmaları ve farklı ölçeklerde (ulusal/uluslararası) belirleyici olmaları açısından örneklem olarak seçilmiştir.

Araştırma, betimsel analiz yaklaşımına dayanmaktadır; çünkü amaç, mevcut standartların içeriklerini belirli temalar çerçevesinde anlamlandırmak ve değerlendirmektir. Çalışma verileri, doküman incelemesi yöntemiyle elde edilmiş ve nitel veri analizi, metin madenciliğine dayalı MAXQDA yazılımı aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Bu süreçte, örneklem olarak seçilen iki belge gözden geçirilmiş ve konuya ilişkin bölümler seçilerek programa aktarılmıştır. Literatür taraması doğrultusunda oluşturulan temalar temelinde, çalışmaya özgü bir kodlama sistemi geliştirilmiş ve metinler bu kodlar aracılığıyla analiz edilmiştir (Görsel 8). Kodlama sonucunda her bir ifadenin belge içindeki yoğunluğu ve tekrar sıklığı dikkate alınarak frekans analizi yapılmış; böylece temaların temsil düzeyi hem nitel hem de nicel olarak ortaya konmuş ve bulgular karşılaştırmalı biçimde değerlendirilmiştir.

■ Bireysel Gereksinimler (Ana Tema)	■ Deneyimsel Gereksinimler (Ana Tema)	■ Toplumsal Gereksinimler (Ana Tema)	■ Güvenlik Gereksinimleri (Ana Tema)
■ Mahremiyet (Kod 1)	■ Kişiselleştirme (Kod 3)	■ Sosyal Etkileşim (Kod 5)	■ Koruma ve Tedbir (Kod 7)
■ Kişisel Mekan (Kod 2)	■ Aidiyet - Yere Bağlılık (Kod 4)	■ Kültürel Sürdürülebilirlik (Kod 6)	■ Denetim ve Düzenleme (Kod 8)

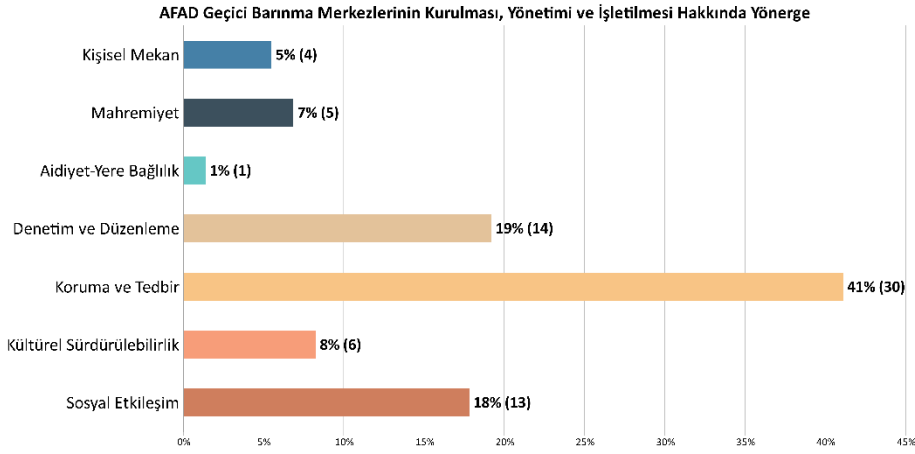
Görsel 8. Yazarlar Tarafından Oluşturulmuştur, 2025, Nitel Veri Analizinde Kullanılan Kodlar, Kişisel Arşiv.

İçerik analizinde kullanılan “Mahremiyet (Kod 1)” bireylerin özel alan ihtiyacını yansıtan gizlilik, özel alan, sınır gibi terimleri; “Kişisel Mekân (Kod 2)” ise kullanıcılara ait fiziksel ya da sembolik alanları ifade eden kişisel alan, bireysel kullanım gibi kavramları kapsamaktadır. “Kişiselleştirme (Kod 3)” mekânın kullanıcı tarafından özelleştirilmesine ilişkin düzenleme, kişisel eşya, bireysel tercih gibi ifadeleri içerirken, “Aidiyet – Yere Bağlılık (Kod 4)” bireylerin mekâna ve topluluğa bağlılıklarını tanımlayan sahiplenme, aidiyet hissi gibi kavramlarla açıklanmaktadır. Toplumsal boyutta ele alınan “Sosyal Etkileşim (Kod 5)” iletişim ve dayanışma gereksinimlerine vurgu yapan paylaşım, iş birliği, sosyalleşme gibi terimleri; “Kültürel Sürdürülebilirlik (Kod 6)” ise kültürel değerlerin korunmasına ilişkin gelenek, kimlik, yerel değer gibi ifadeleri içermektedir. Güvenlik odaklı “Koruma ve Tedbir (Kod 7)” bireylerin ve toplumun risklere karşı korunmasına yönelik koruma, güvenlik, önlem, dayanıklılık, hazırlık gibi terimleri kapsarken, “Denetim ve Düzenleme (Kod 8)” düzenin sağlanmasına yönelik kontrol, yönetmelik, standart, gözetim, planlama gibi kavramları içermektedir.

3.1. AFAD Geçici Barınma Merkezlerinin Kurulması, Yönetimi ve İşletilmesi Hakkında Yönerge (2015)

AFAD tarafından 04.11.2015 tarihinde yayınlanan ve hâlen yürürlükte olan bu yönerge, geçici barınma alanlarının kurulması, geçici barınma alanlarının kurulması, yönetimi ve işletilmesine yönelik standart bir düzen oluşturmayı ve sürece ilişkin sorunları en aza indirmeyi hedeflemektedir. Yönergede birçok başlık yer almakla birlikte, bu çalışmada analiz kapsamında yalnızca ‘yer seçimi’, ‘geçici barınma merkezlerine ilişkin genel esaslar’ ve ‘geçici barınma merkezlerindeki konteynerlerin standartları’ başlıkları ile psikososyal ihtiyaçlara yönelik ilgili esaslar analiz sürecine dâhil edilmiştir.

Analiz sonuçları yüzde ve frekans değerleriyle sunulmuş olup, kodlara göre standartların dağılımı ve belge içindeki tekrar sıklıkları Görsel 9'da verilmiştir.

Görsel 9. MAXQDA Verilerine Göre Yazarlar Tarafından Oluşturulmuştur, 2025, AFAD Standartlarının Kodlara Göre Dağılımı, Kişisel Arşiv.

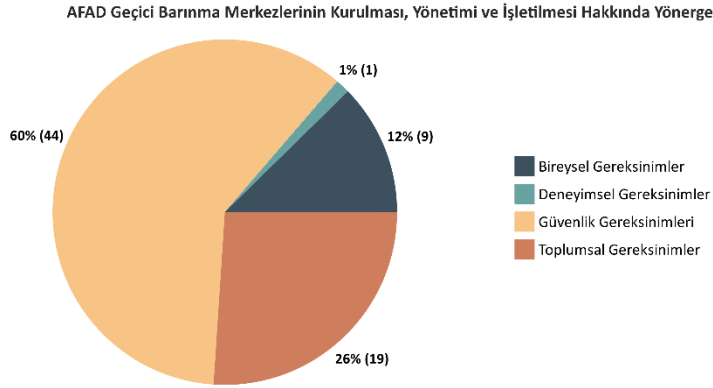
Bireysel gereksinimler başlığı altında kişisel mekân kodunun frekansının 4, mahremiyet kodunun frekansının 5 olduğu görülmektedir. Diğer kategorilere oranla daha düşük frekansa sahip olan bu başlıklar, bireylerin özel alanlarının korunmasına yönelik hususların yönergede sınırlı bir şekilde ele alındığını göstermektedir.

Deneyimsel gereksinimler başlığı altında aidiyet ve yere bağlılık kodunun frekansı 1 olarak bulunmuş, kişiselleştirme koduna dair bir veri saptaması yapılamamıştır. Bu durum, söz konusu gereksinimlerin büyük ölçüde göz ardı edildiğini ve barınma merkezlerinde bireylerin kendilerini psikolojik olarak ait hissedecekleri unsurlara yeterince yer verilmediğini göstermektedir.

Güvenlik gereksinimleri, yönerge içerisinde en fazla vurgulanan başlık olmuştur. Denetim ve düzenleme kodunun frekansı 14, koruma ve tedbir kodunun frekansı ise 3 olarak saptanmıştır. Bu sonuç, tahliye ve fiziksel güvenlik gibi konulara ağırlık verildiğini, ancak bu süreçlerin denetlenmesine yönelik süreçlere daha az önem verildiğini ortaya koymaktadır.

Toplumsal gereksinimler başlığı altında yer alan sosyal etkileşim kodunun frekansı 13 ve kültürel sürdürülebilirlik kodunun frekansı 6 olarak tespit edilmiştir. Koruma ve tedbir kodundan sonra en çok vurgu yapılan kod ise sosyal etkileşimdir. Bu oranlar, toplumsal destek mekanizmalarının yönergede belirli bir düzeyde yer aldığını, ancak özellikle kültürel sürdürülebilirlik kapsamında yönergenin sınırlı kaldığını göstermektedir.

Yönergede psikososyal gereksinimlerin genel dağılımı incelendiğinde, güvenlik gereksinimlerinin %60 (44) ile en büyük paya sahip olduğu görülmektedir. Güvenliği, %26 (19) ile toplumsal gereksinimler takip etmektedir. Bireysel gereksinimler %12 (19) oranında yer alırken, deneyimsel gereksinimler ise sadece %1 (1) ile en düşük orana sahiptir (Görsel 10).

Görsel 10. MAXQDA Verilerine Göre Yazarlar Tarafından Oluşturulmuştur, 2025, AFAD Standartlarının Psikososyal Kullanıcı Gereksinimlerine Göre Dağılımı, Kişisel Arşiv.

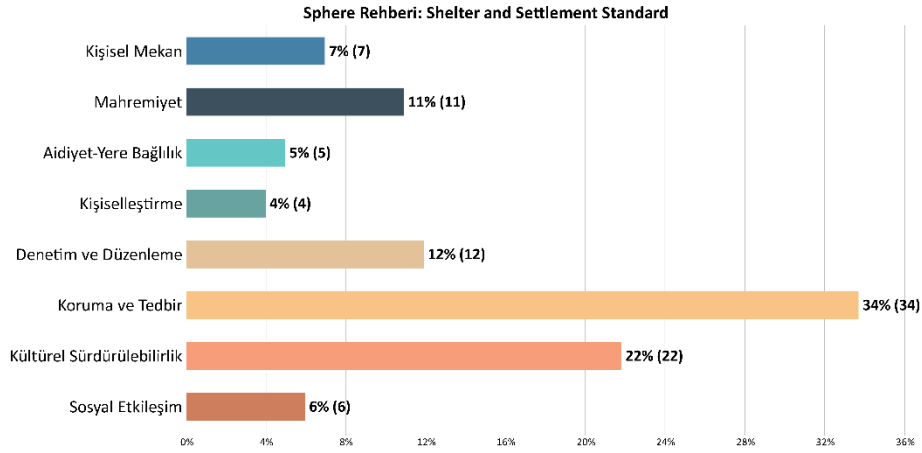
Bu dağılım, AFAD tarafından yayımlanan yönergenin genel olarak güvenlik eksenli bir yaklaşıma sahip olduğunu, ancak psikososyal iyileşme sürecinde önemli olan bireysel ve deneyimsel gereksinimlere daha az vurgu yaptığını ortaya koymaktadır.

3.1. Sphere Rehberi: İnsani Sözleşme ve İnsani Yardımda Asgari Standartlar (2018) - Shelter and Settlement Standard

1997 yılında, bir grup sivil toplum kuruluşu ile Kızıllaç ve Kızılay Hareketi tarafından başlatılan Sphere Projesi, insani yardımda asgari standartları belirlemeyi amaçlamaktadır. Proje sonucunda ortaya çıkan Sphere Rehberi, afet ve çatışma durumlarında yapılan yardımın kalitesini artırmak ve hesap verebilirliği güçlendirmek amacıyla hazırlanmış ve ilk pilot baskısı 1998 yılında yayımlanmıştır. Düzenli aralıklarla güncellenen Sphere Rehberi, 2016 Dünya İnsani Zirvesi ve 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi gibi küresel gelişmeler doğrultusunda 2018 yılında revize edilmiştir (Sphere, 2018).

Rehber, temel insani standartlar ve koruma ilkelerinin ardından; su temini, sanitasyon ve hijyen, gıda güvencesi, barınma ve yerleşim ile sağlık konularını kapsayan dört teknik bölümden oluşmaktadır. Bu bölümler, ilgili alanlardaki asgari standartları ve uygulanması gereken temel ilkeleri tanımlamaktadır. Çalışma kapsamında ise yalnızca 'barınma ve yerleşim' başlığı ele alınmış ve 'Shelter and Settlement' bölümündeki standartlar değerlendirilmiştir.

Gerçekleştirilen analiz doğrultusunda, rehber kapsamında belirlenen standartların kodlara göre dağılımı ve bu kodların gözlemlenme sıklıkları Görsel 11'de verilmiştir.

Görsel 11. MAXQDA Verilerine Göre Yazarlar Tarafından Oluşturulmuştur, 2025, Sphere Rehberi Standartlarının Kodlara Göre Dağılımı, Kişisel Arşiv.

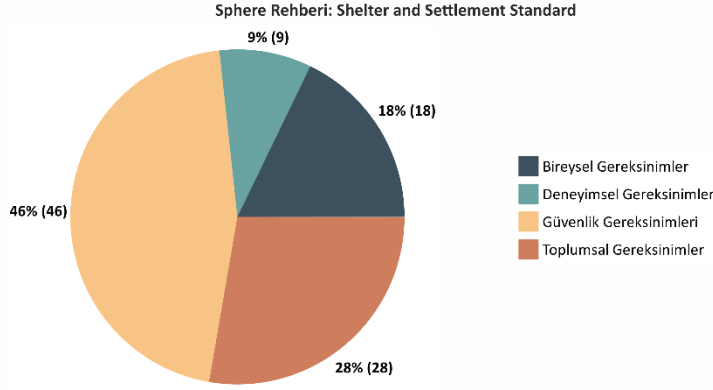
Grafikte, bireysel gereksinimler başlığı altında kişisel mekân kodunun frekansının 7, mahremiyet kodunun frekansının 11 olduğu okunmaktadır. Bu değerler, diğer kategorilere kıyasla daha düşük frekansa sahip olsalar da rehberde bireysel gereksinimlere, özellikle de mahremiyet ihtiyacına yer verildiği görülmektedir. Ancak, kişisel mekâna ilişkin sağlanması gereken mesafelerin rehberde sınırlı bir şekilde ele alındığı dikkat çekmektedir.

Deneyimsel gereksinimler başlığı altında aidiyet-yere bağlılık kodunun frekansı 5, kişiselleştirme kodunun frekansı 4 olup, birbirlerine yakın oranlarda rehberde yer aldıkları görülmektedir. Ancak rehber genelinde her iki kodun da en az frekansa sahip olması; bireylerin mekânları kişisel tercihlerine göre düzenlemelerine çok az vurgu yapıldığını ve bireylerin mekânsal bağlarını güçlendirecek unsurların rehberde yeterince ele alınmadığını göstermektedir.

Güvenlik gereksinimleri başlığı altında, koruma ve tedbir kodunun 34 frekansla en yüksek değere sahip olduğu, denetim ve düzenleme kodunun ise 12 frekans değerine ulaştığı tespit edilmiştir. Bu bulgular, rehberin güvenlik önlemlerine büyük bir önem atfettiğini ve barınma alanlarının belirli düzenlemelere tabi tutulduğunu göstermektedir. Ancak, denetim ve düzenleme frekansının görece düşük olması, bu alanda eksiklikler olabileceğine işaret etmektedir.

Toplumsal gereksinimler başlığı altında yer alan sosyal etkileşim kodunun frekansı 6, kültürel sürdürülebilirlik kodunun frekansı ise 22 olarak tespit edilmiştir. Rehber genelinde kültürel sürdürülebilirlik kodu, koruma ve tedbir kavramından sonra en yüksek frekansa sahiptir. Bu veriler, rehberin topluluk oluşturma ve bireyler arası sosyal bağları güçlendirme konularında sınırlı vurgular içerdiğini, buna karşın toplumların geleneksel yaşantılarını sürdürmelerini destekleme ve kültürel uyumun sağlanması hususlarına daha fazla önem verdiğini göstermektedir.

Rehberdeki standartlar doğrultusunda psikososyal gereksinimlerin genel dağılımı incelendiğinde, güvenlik gereksinimlerinin %46 (46) ile en büyük paya sahip olduğu, bunu %28 (28) ile toplumsal gereksinimlerin takip ettiği görülmektedir. Bireysel gereksinimler %18 (18) oranında yer alırken, deneyimsel gereksinimler ise %9 (9) ile en düşük orana sahip olup rehberde en sınırlı vurgulanan kategori olarak belirlenmiştir (Görsel 12).

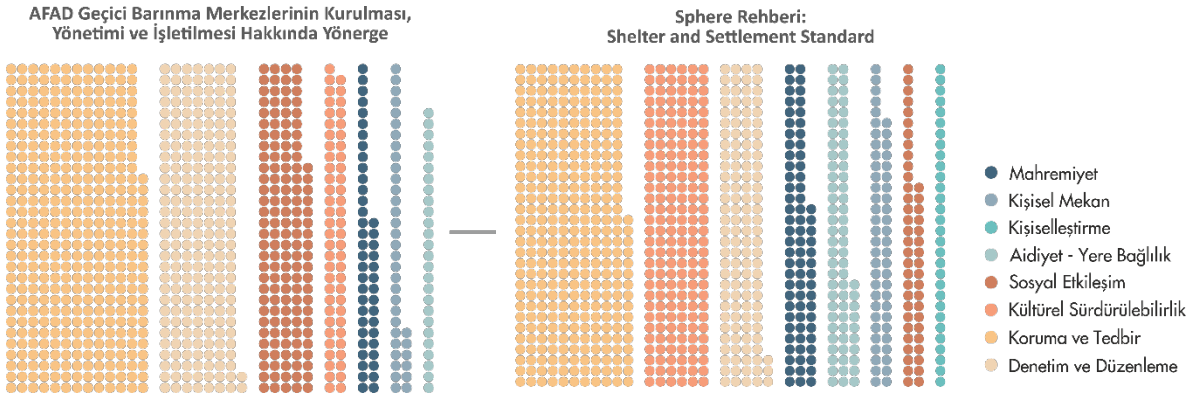

Görsel 12. MAXQDA Verilerine Göre Yazarlar Tarafından Oluşturulmuştur, 2025, Sphere Rehberi Standartlarının Psikososyal Kullanıcı Gereksinimlerine Göre Dağılımı, Kişisel Arşiv.

Bu dağılım, Sphere Rehberi'nde belirlenen standartların ağırlıklı olarak güvenlik odaklı bir yaklaşıma sahip olduğunu, ancak toplumsal gereksinimlere de belirli bir düzeyde yer verildiğini göstermektedir. Bununla birlikte, iyileşme sürecinde kritik bir rol oynayan bireysel ve deneyimsel gereksinimlerin görece sınırlı ele alınması, rehberin kapsam açısından belirli eksiklikler barındırdığını ortaya koymaktadır.

3.1. Karşılaştırmalı Bulguların Değerlendirilmesi

Sphere Rehberi ve AFAD Yönergesi temelinde gerçekleştirilen analizde, güvenlik gereksinimleri altında yer alan koruma ve tedbir gereksinimlerinin her iki standartta da en büyük paya sahip olduğu ancak, diğer psikososyal kullanıcı gereksinimlerinin dokümanlarda farklı oranlarda vurgulandığı görülmüştür (Görsel 13).

Görsel 13. MAXQDA Verilerine Göre Yazarlar Tarafından Oluşturulmuştur, 2025, AFAD- Sphere Karşılaştırmalı Belge Portresi, Kişisel Arşiv.

Görsel 14'te verilen karşılaştırmalı tablo doğrultusunda; iki standartta da güvenlik gereksinimlerinin benzer oranlara sahip olup, en çok vurgulanan gereksinim olarak öne çıktığı görülmektedir. Sphere Rehberi'nin toplumsal gereksinimlere daha fazla yer verdiği, özellikle kültürel sürdürülebilirlik açısından AFAD Yönergesi'ne kıyasla daha kapsamlı standartlar sunduğu tespit edilmiştir. Buna karşın, AFAD Yönergesinde sosyal etkileşim kodunun daha yüksek frekansa sahip olması, yerel bağlamda sosyal ilişkilerin güçlendirilmesine yönelik daha fazla vurgu yapıldığını göstermektedir.

Bireysel gereksinimler açısından değerlendirildiğinde, Sphere Rehberi'nde mahremiyet ihtiyacına belirli bir düzeyde yer verildiği, ancak kişisel mekânın korunmasına yönelik fiziksel mesafelerin ayrıntılı bir şekilde ele alınmadığı tespit edilmiştir. AFAD Yönergesinde ise bireysel gereksinimlere verilen önem daha sınırlı olup, mahremiyet konusunda rehberde yer alan standartların daha geri planda kaldığı görülmektedir. Her iki standartta da bireylerin özel alanlarını korumaya yönelik fiziksel ve mekânsal düzenlemelerin eksikliği, afet sonrası iyileşme sürecinde bireyleri olumsuz etkileyebilecek bir unsur olarak öne çıkmaktadır.

Deneyimsel gereksinimler açısından bakıldığında, her iki standartta da bu kategoriye oldukça sınırlı bir vurgu yapıldığı görülmektedir. Sphere Rehberi'nde aidiyet ve yere bağlılık konularına kısmen yer verirse de bireylerin mekânı kişisel tercihlerine göre düzenlemelerine çok az vurgu yapıldığı tespit edilmiştir. AFAD Yönergesinde ise deneyimsel gereksinimlerin neredeyse hiç ele alınmadığı görülmektedir. Bu durum, afet sonrası barınma süreçlerinde kullanıcıların mekânsal bağlarını güçlendirebilecek ve bireysel iyileşme süreçlerini destekleyebilecek mekanizmaların sınırlı kaldığını ortaya koymaktadır.

PSİKO-SOSYAL KULLANICI GEREKSİNİMLERİ	YEREL STANDARTLAR	KÜRESEL STANDARTLAR
	AFAD Geçici Barınma Merkezlerinin Kurulması, Yönetimi ve İşletilmesi Hakkında Yönerge	Sphere Rehberi: Shelter and Settlement Standard
▼ BİREYSEL GEREKSİNİMLER	9 (~ %12)	18 (~ %18)
Mahremiyet	5	11
Kişisel Mekân	4	7
▼ DENEYİMSEL GEREKSİNİMLER	1 (~ %1)	9 (~ %9)
Kişiselleştirme	0	4
Aidiyet - Yere Bağlılık	1	5
▼ TOPLUMSAL GEREKSİNİMLER	19 (~ %26)	28 (~ %28)
Sosyal Etkileşim	13	6
Kültürel Sürdürülebilirlik	6	22
▼ GÜVENLİK GEREKSİNİMLERİ	44 (~ %60)	46 (~ %46)
Koruma ve Tedbir	30	34
Denetim ve Düzenleme	14	12
TOPLAM	101	73

Görsel 14. MAXQDA Verilerine Göre Yazarlar Tarafından Oluşturulmuştur, 2025, Geçici Barınma Birimlerinde Psikososyal Gereksinimlerin Yerel ve Küresel Standartlarda Karşılanabilirliği, Kişisel Arşiv.

3. Sonuç

Çalışma, afet sonrası geçici barınma birimlerinde psikososyal gereksinimlerin yerel ve küresel standartlarda nasıl temsil edildiğini inceleyerek önemli bir boşluğu doldurmaktadır. Bulgular, mevcut standartların büyük ölçüde güvenlik odaklı olduğunu, buna karşın bireysel, deneyimsel ve toplumsal gereksinimlere sınırlı düzeyde yer verdiğini ortaya koymaktadır. Bu durum, afet sonrası iyileşme sürecinin yalnızca fiziksel barınma değil, aynı zamanda psikososyal iyileşme boyutlarıyla ele alınması gerektiğini vurgulamaktadır. Gelecekteki düzenlemelerde, mahremiyetin korunmasına yönelik mekânsal çözümler, bireylerin barınma birimleriyle etkileşimini güçlendiren esnek tasarımlar ve aidiyet duygusunu destekleyen stratejiler standartların temel

bileşenleri arasında yer almalıdır. Bu sayede geçici barınma alanları, bireylerin iyileşme süreçlerini destekleyen yaşanabilir mekânlara dönüşecektir.

Eleştirel bir değerlendirme yapıldığında, AFAD Yönergesi'nin sosyal etkileşime, Sphere Rehberi'nin ise kültürel sürdürülebilirliğe vurgu yaptığı görülmektedir. Ancak her iki standardın da bireysel ve deneyimsel gereksinimler konusunda sınırlı kaldığı anlaşılmaktadır. Bu durum, ulusal ve uluslararası standartların birbirini tamamlayan güçlü yönleri sahip olduğunu, ancak tek başlarına yeterli olmadıklarını göstermektedir.

Sonuç olarak, çalışma geçici barınma standartlarının psikososyal boyutlar dikkate alınarak yeniden değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymakta ve alana yönelik verilere eleştirel, karşılaştırmalı ve ileriye dönük bir bakış açısı sunmaktadır. Bu doğrultuda geliştirilecek standartlar, afet sonrası süreçlerde yalnızca güvenliği değil aynı zamanda psikolojik dayanıklılığı, toplumsal uyumu ve kültürel sürekliliği de destekleyecek nitelikte olmalıdır. Böylelikle afet yönetiminde daha kapsayıcı ve insan merkezli bir yaklaşımın benimsenmesine katkı sağlanacaktır.

Kaynakça

- Akdemir Ersoy, Z. (2002). *Konut ve ev kavramlarının karşılaştırmalı analizi* (Yayın No. 119689). [Doktora tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Alsibaai, L., Özcan, U. (2022). Mimaride kullanıcı gereksinimlerinin değişimi ve bina programına yansımaları. *International Journal of Social and Humanities Sciences*, 6(2), 139–165.
- Altıntaş, Ş. (2019). *Türkiye’de insan haklarının gelişimi ve kurumsal yapılanması: İnsan hakları ve eşitlik kurumu örneği* (Yayın No. 575740). [Yüksek lisans tezi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Arcan, E., Evcı, F. (1987). *Mimari tasarıma yaklaşım 1: Bina bilgisi çalışmaları*. Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Yayınları.
- Aydın, Ü., Düzgün Bekdaş, H. (2024). Esnek mekânda kimlik taramaları: Konut düzleminde bazı okumalar. *Mimarist Dergi*, 24(79), 74-85.
- Balcı Yaşar, S. (2021). *Afet sonrası geçici yerleşim alanlarının seri üretim kavramı ile değerlendirilmesi* (Yayın No. 655590). [Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Bayazıt, N. (1982). *Planlamaya ve tasarlamaya katılma*. İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Yayınları.
- Biswas, A. (2019). Exploring Indian post-disaster temporary housing strategy through a comparative review. *International Journal of Disaster Resilience in the Built Environment*, 10(1), 14–35.
- Blachere, G. (1966). *Savoir bâtir*. Editions Eyrolles.
- Chatterjee, A., Vartanian, O. (2014). Neuroaesthetics. *Trends in cognitive sciences*, 18(7), 370–375.
- Çakın, Ş. (1988). *Mimari tasarım, insan, toplum ve çevre*. Özel Matbaası.
- Efe, B. (2023). *Afet sonrası geçici barınma mekanlarını oluşturan tasarım parametrelerinin belirlenmesi* (Yayın No. 834124). [Yüksek lisans tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

- Enginöz, E. B. (2005). *Afet konutlarında mimari tasarım sürecinin kullanıcı ihtiyaçları bağlamında irdelenmesi* (Yayın No. 166643). [Doktora tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Erkal, T., Değerliuyurt, M. (2009). Türkiye’de afet yönetimi. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 14(22), 147–164.
- FEMA, & CUSEC. (1998). *A housing recovery strategy for a New Madrid earthquake: Draft report of the Housing Recovery Working Group*.
- Fragar, R. D., Fadiman, J. (1997). *A. H. Maslow, motivation and personality*. Pearson.
- Güleç Solak, S. S. (2017). Mekân-kimlik etkileşimi: Kavramsal ve kuramsal bir bakış. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(1), 13–37.
- Hall, E. T. (1990). *The hidden dimension*. Anchor Books.
- Heidegger, M. (1971). *Vorträge und Aufsätze*. Neske.
- Holt-Lunstad, J. (2018). Fostering social connection in the workplace. *American Journal of Health Promotion*, 32(5), 1307–1312.
- Johnson, C. (2010). Planning for temporary housing. In G. Lizarralde, C. Johnson, & C. Davidson (Eds.), *Rebuilding after disasters: From emergency to sustainability* (pp. 70–87). Taylor & Francis.
- Kahraman, M. D. (2014). İnsan ihtiyaçları ve mekânsal elverişlilik kavramları perspektifinde yaşanılabilirlik olgusu ve mekânsal kalite. *Planlama*, 24(2), 74–84.
- Kronenburg, R. (2011). *Mobile and flexible architecture: Solutions for shelter and rebuilding in post-flood disaster situations*.
- Lang, J. T. (1987). *Creating architectural theory: The role of the behavioral sciences in environmental design*. New York, Van Nostrand Reinhold.
- Lawrence, R. J. (1987). *Housing, dwellings and homes: Design theory, research and practice*. John Wiley and Sons.
- Leroux, R. (1963). *Ecologie humaine*. Editions Eyrolles.
- Maslow, A. (1943). A theory of human motivation. *Psychological Review*, 50(4), 370–396.
- McIlwain, J. K., Bach, A., Corrigan, M., ve diğerleri. (2006). *Principles for temporary communities*. Urban Land Institute.
- Özge, Ç. (2019). *Afet ve acil durum sonrası sürdürülebilir geçici konut uygulamalarının incelenmesi* (Yayın No. 612861). [Yüksek lisans tezi, Maltepe Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Preiser, W. F. E. (1973). *Environmental design research*. Dowden, Hutchinson and Ross.
- Rapoport, A. (1969). *House form and culture*. In P. L. Wagner (Ed.), *Foundations of cultural geography series*. Prentice-Hall.
- Seagert, S. (1985). The role of housing in the experience of dwelling. In I. Altman & C. M. Werner (Eds.), *Home environments: Human behaviour and environment* (pp. 287–309). Plenum Press.
- Sphere Association. (2018). *The Sphere Handbook: Humanitarian charter and minimum standards in humanitarian response* (4th ed.). Sphere Association.

- Şengöz, M. (2022). Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi modelinin bütünlük bir süreç olarak yeniden yorumlanması. *JRES*, 9(1), 164–173.
- UNDR0. (1982). *Shelter after disaster: Guidelines for assistance*. United Nations.
- UNDRR. (2009). *Disaster risk reduction in the United Nations*. International Strategy for Disaster Reduction.
- UN-Habitat. (2010). *The right to adequate housing*. UN-Habitat.
- UNHCR. (2016). *Shelter design catalogue*. UNHCR, Shelter and Settlement Section, Division of Programme Support and Management.
- UNICEF. (2019). *Afet ve acil durumlarda psikososyal destek hizmetleri: Saha çalışanları için el rehberi*.
- Vischer, J. C. (2008). Towards a user-centred theory of the built environment. *Building Research & Information*, 36(3), 231–240.
- Yılmaz, A. (2012). Türkiye'de afetlerde karşılaşılan sorunlar. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1(1), 62–81.

Görsel Kaynakçası

- Görsel 1.** FEMA, & CUSEC. (1998) kaynağından alınan verilerle yazarlar tarafından oluşturulmuştur, 2025, Afet Sonrası Barınma Süreçleri ve Kullanılan Barınma Birimleri, Kişisel Arşiv.
- Görsel 2.** (Solda) Yazarlar Tarafından Oluşturulmuştur, 2025, Hatay Defne Çadırkent. Anadolu Ajansı. 23 Ocak 2025 tarihinde <https://www.aa.com.tr/tr/asrin-felaketi/hatay-defne-cadirkent> adresinden alınmıştır. (Ortada) Yazarlar Tarafından Oluşturulmuştur, 2025, Hatay 'Konya Konteyner Kent'. Anadolu Ajansı. 23 Ocak 2025 tarihinde <https://www.aa.com.tr/tr/asrin-felaketi/hataydaki-konya-konteyner-kentin-2-etabinda-calismalar-devam-ediyor/2870168> adresinden alınmıştır. (Sağda) Yazarlar Tarafından Oluşturulmuştur, 2025, Hatay Deprem Konutları. TRT Haber. 23 Ocak 2025 tarihinde <https://www.trthaber.com/haber/gundem/deprem-konutlari-teslim-ediliyor-ilk-anahtar-teslimi-bugun-hatayda-834180.html> adresinden alınmıştır.
- Görsel 3.** Efe, B. (2023) kaynağından alınan verilerle yazarlar tarafından oluşturulmuştur, 2025, Geçici Barınma Birimlerinde Tasarım Parametreleri, Kişisel Arşiv.
- Görsel 4.** Maslow, A. (1943) kaynağından alınan verilerle yazarlar tarafından oluşturulmuştur, 2025, Maslow İhtiyaçlar Hiyerarşisi Piramit Tasviri, Kişisel Arşiv.
- Görsel 5.** Arcan, E., Evci, F. (1987) kaynağından alınan verilerle yazarlar tarafından oluşturulmuştur, 2025, Kullanıcı Gereksinimlerinin Literatürdeki Sınıflandırılması, Kişisel Arşiv.
- Görsel 6.** Yazarlar Tarafından Oluşturulmuştur, 2025, Geçici Barınma Birimlerinde Psikososyal Gereksinimlerin Sınıflandırılması, Kişisel Arşiv.
- Görsel 7.** Hall, E. T. (1990) kaynağından alınan verilerle yazarlar tarafından oluşturulmuştur, 2025, Kişisel Mekân Sınırları, Kişisel Arşiv.
- Görsel 8.** Yazarlar Tarafından Oluşturulmuştur, 2025, Nitel Veri Analizinde Kullanılan Kodlar, Kişisel Arşiv.

Görsel 9. MAXQDA Verilerine Göre Yazarlar Tarafından Oluşturulmuştur, 2025, AFAD Standartlarının Kodlara Göre Dağılımı, Kişisel Arşiv.

Görsel 10. MAXQDA Verilerine Göre Yazarlar Tarafından Oluşturulmuştur, 2025, AFAD Standartlarının Psikososyal Kullanıcı Gereksinimlerine Göre Dağılımı, Kişisel Arşiv.

Görsel 11. MAXQDA Verilerine Göre Yazarlar Tarafından Oluşturulmuştur, 2025, Sphere Rehberi Standartlarının Kodlara Göre Dağılımı, Kişisel Arşiv.

Görsel 12. MAXQDA Verilerine Göre Yazarlar Tarafından Oluşturulmuştur, 2025, Sphere Rehberi Standartlarının Psikososyal Kullanıcı Gereksinimlerine Göre Dağılımı, Kişisel Arşiv.

Görsel 13. MAXQDA Verilerine Göre Yazarlar Tarafından Oluşturulmuştur, 2025, AFAD - Sphere Karşılaştırmalı Belge Portresi, Kişisel Arşiv.

Görsel 14. MAXQDA Verilerine Göre Yazarlar Tarafından Oluşturulmuştur, 2025, Geçici Barınma Birimlerinde Psikososyal Gereksinimlerin Yerel ve Küresel Standartlarda Karşılanabilirliği, Kişisel Arşiv.